

УДК 329.7 ОУН (477.83)“1937/1953”

Михайло РОМАНЮК

СТРУКТУРА Й ОСОБОВИЙ СКЛАД РЕФЕРЕНТУРИ СБ ЗОЛОЧІВСЬКОГО ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН

Розкрито структуру референтури СБ Золочівського окружного проводу. Проаналізовано основні засади її діяльності. Встановлено керівний склад СБ окружного, надрайонного та районного рівнів, розшифровано основні псевдоніми і криптоніми.

Ключові слова: СБ, ОУН, референт, комендант боївки, агентурна діяльність, організаційна структура.

Упродовж останніх років дослідники українського визвольного руху середини ХХ ст. все більше уваги приділяють вивченню структури збройного підпілля ОУН, функціонуванню керівних осередків різного рівня, окремих їхніх частин тощо. З-поміж найбільш запитуваних – тематика військової та пропагандистської діяльності структурних одиниць підпілля¹. Менше історики акцентують увагу на вивченні більш проблемних сторін та напрямів функціонування націоналістичного підпілля в Західній Україні, зокрема, й на дослідженні діяльності референтури Служби безпеки Організації українських націоналістів (СБ ОУН). Серед науковців, які досліджували цю проблему, треба назвати Дмитра Веденєєва та Геннадія Биструхіна², Валерія Єфименка³, Ярослава Антонюка⁴ та Василя Ільницького⁵.

¹ Для ілюстрації можемо згадати наступні праці: *Стасюк О.* Підпільні друкарні ОУН (1941–1953 рр.) / О. Стасюк. – Львів, 2011. – 296 с.; *Патриляк І.* Військові плани ОУН(б) у тасмній Інструкції Революційного проводу (травень 1941 р.) / І. Патриляк // Український історичний журнал. – 2000. – № 2. – С. 127–129; *Його ж.* Підготовка старшин та підстаршин у військових школах УПА / І. Патриляк // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 61–83.

² *Веденєєв Д.* “Повстанська розвідка діє точно і відважно...”. Документальна спадщина підрозділів спеціального призначення Організації українських націоналістів та Української повстанської армії. 1940–1950-ті роки / Д. Веденєєв, Г. Биструхін. – Київ, 2006. – 568 с.; *Веденєєв Д.* Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920–1945): монографія / Д. Веденєєв, Г. Биструхін. – Київ: Генеза, 2006. – 408 с.; *Веденєєв Д.* Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки: монографія. – Київ: К. І. С., 2007. – 568 с.

³ *Єфименко В.* Кадровий склад спеціального підрозділу ОУН(б): спроба аналізу / В. Єфименко // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. – 1999. – № 1–2(10-11). – С. 443–456; *Його ж.* Організація діяльності спецпідрозділу ОУН(б) на західноукраїнських землях після Другої світової війни / В. Єфименко // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. – 2001. – № 2(17). – С. 502–519.

⁴ *Антонюк Я.* Діяльність служби безпеки ОУН(б) на Волині та Західному Поліссі (1946–1951 рр.): монографія / Я. Антонюк. – Луцьк: “Надтир’я” – “Ключі”, 2013. – 228 с.

⁵ *Ільницький В.* Роман Різник-“Макомацький” – референт СБ Дрогобицького районного проводу ОУН / В. Ільницький // Літопис Бойківщини. – 2010. – Ч. 1. – С. 61–70. Діяльність Служби безпеки ОУН на Дрогобиччині: документи і матеріали (1944–1951) / [упоряд.: В. Ільницький, М. Галів]. – Дрогобич: ПП “Швидкодрук”, 2009. – 264 с.

У статті на основі матеріалів як державних, так і приватних архівів відтворено структуру референтури СБ Золочівського окружного проводу ОУН, основні етапи її діяльності та керівний склад.

Золочівська округа ОУН, як структурна одиниця націоналістичного підпілля в Західній Україні, була створена в кінці 1937 р. і проіснувала до березня 1953 р., коли у бою з чекістсько-військовою групою загинув її останній керівник – Іван Червак (“Олесь”)⁶. Упродовж функціонування округа неодноразово змінювала структуру, поступово збільшуючи кількість підпорядкованих їй районних проводів. На період максимального розвитку повстанського руху в цій місцевості – друга половина 1940-х років – окружний провід мав у підпорядкуванні два надрайонних (Бродівський та Золочівський), а ті – дев’ять районних (Бродівський, Буський, Глинянський, Заболотцівський, Золочівський, Краснянський, Олеський, Підкаміньський та Поморянський) проводів ОУН відповідно до дев’яти тодішніх районів. За сучасним адміністративно-територіальним устроєм це територія Бродівського, Буського, Золочівського і частково Перемишлянського р-нів Львівської області.

Особливості перебігу національно-визвольної боротьби 1940–1950-х років проти польських, німецьких і російських окупантів вимагала від її провідників створення такої системи, яка б захищала всі сфери життєдіяльності учасників повстанського руху та мільйонів його цивільних прихильників від намагань каральних органів окупаційної влади послабити і придушити збройне підпілля ОУН.

Ця складна функція була покладена на СБ ОУН, яка почала творитися в 1939 р. після II Великого Збору ОУН⁷, а основний період її організації припадає на 1941–1943 рр. Щонайменше перші згадки про функціонування референтури СБ Золочівського окружного проводу ОУН сягають 1941–1943 рр., коли в терені активізується підпільне життя та починають творитися боївки самооборони, а відтак – відділи Української народної самооборони – попередника Української повстанської армії (УПО) в Галичині. Зокрема відомо, що майбутній керівник окружного проводу Золочівщини Богдан Квас (“Блакитний”) тоді обіймав посаду заступника окружного референта СБ⁸.

Служба безпеки ОУН – це внутрішній розвідувальний та контррозвідувальний орган Організації українських націоналістів. Завданням цієї структури, передовсім, було налагодження внутрішньої і зовнішньої розвідки, виявлення та ліквідація ворожої агентури, знищення функціонерів окупаційної влади, створення власної сітки інформаторів.

Структура СБ чітко прив’язувалася до територіальних ланок ОУН. Референтури СБ створювалися на всіх рівнях організаційних клітин ОУН, починаючи від Проводу ОУН в Україні й закінчуючи районними. У нижчих (“кущових”) організаціях був штатний інформатор СБ (вживали також назву референт СБ), який і виконував функції найнижчої ланки цієї структури. До штату кожної референтури СБ (до району зокрема) входили: референт СБ, заступник референта

⁶ Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ). – Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Т. 31. – Арк. 114.

⁷ *Веденєв Д.* “Повстанська розвідка діє точно і відважно...” ... – С. 195.

⁸ *Загоруйко Р.* Повернення зі справжнього пекла. Спогади-мемуари учасника національно-визвольних змагань ОУН та УПА (Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії) / Р. Загоруйко. – 2-ге вид., доп. – Новий Розділ, 2004. – С. 276.

СБ, комендант боївки, слідчі, архіваріус та бойовики. Встановлювалася штатна чисельність референтур. Так, надрайонна мала 22 одиниці гласного складу, 10 жандармів. На практиці ж, за умов бойових дій та підпілля, склад референтур не був постійним. На Золочівщині окружна, повітові/надрайонні та районні боївки чисельно складалася з 12 осіб. Типовим озброєнням боївок СБ всіх рівнів було: 2 ручних кулемети, автомати, пістолети та гранати⁹.

Референти СБ, здебільша, здійснювали загальне керівництво діяльністю підлеглих їм референтур, а також займалися т. зв. оперативною роботою, для якої вербували собі агентуру й інформаторів серед місцевого населення та агентури органів МДБ. До обов'язків слідчих входило розслідування обставин провалу учасників підпілля ОУН, фактів співпраці місцевих жителів та окремих членів ОУН з органами МДБ. Архіваріуси вели документацію СБ: картотеки агентури МДБ і підозрілих осіб, протоколи допитів та інші документи, пов'язані з діяльністю цієї структури. Бойовики займалися охороною крівок, де працювали референти, слідчі СБ чи зберігалися документи. На них також покладалася обов'язок затримання та доставки підозрюваного до місця допиту, а також виконання вироків. Інформатори СБ при кушових проходах збирали інформацію про рух підрозділів військ МДБ, поведінку жителів населених пунктів, зустрічі оперативних співробітників МДБ із місцевим населенням тощо¹⁰.

Створення боївок СБ окружного й повітового рівнів на Золочівщині припадає на зиму 1943 р., коли в терені активізувалися більшовицькі партизани та польські військові формування, які здійснювали напади на українське населення. Чисельність таких боївок сягала 12–20 осіб, основним завданням яких було: протидія терору проти українців, проведення відплатних протипольських акцій, перевірка колишніх радянських військовополонених, що перебували на цій території, протидія сваволі німецької окупаційної адміністрації тощо. У час наближення і проходження лінії фронту вони займалися “зачисткою території” від заздальгід виявленої німецької та радянської агентури, шовіністично налаштованих представників з-поміж польського населення чи просто антиукраїнських елементів. Тим самим створювалася можливість для розгортання масового повстанського руху із встановленням на теренах Західної України радянської влади.

У серпні 1944 р., із встановленням більшовицького режиму на теренах округи, відбувається реформування структури СБ. Особовий склад повітових боївок був розподілений між новоствореними районними та оновленою повітовою боївкою. Разом із тим ці підрозділи були доукомплектовані новими, особливо довіреними, підпільниками. Так, наприклад, якщо до серпня 1944 р. на теренах Бродівського повітового проводу ОУН, який поширював діяльність на чотири райони (Бродівський, Олеський, Підкамінський і Пониковицький) тодішньої Львівської обл. діяла єдина боївка СБ чисельністю 12 осіб під керівництвом “Недолі”, то після реорганізації тут оперували вже п'ять боївок – повітова під керівництвом “Недолі” та чотири районні: Бродівська (референт СБ Іван Стародуб (“Остап”)), комендант боївки Михайло Баглай (“Крук”), Підкамінська (референт СБ Іван Пушка

⁹ Архів управління Служби безпеки України у Львівській області (далі – Архів УСБУ ЛО). – Спр. 32936 (Архівно-кримінальна справа по обвинуваченню Ганушкевича Володимира Семеновича та ін.). – Арк. 105зв.

¹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 54. – Арк. 126.

(“Потап”), якого невдовзі замінив Петро Смуток (“Чорноморський”), комендант боївки Михайло Шеремета (“Могила”), Пониковицька (референт СБ Василь Сітка (“Ярий”), комендант боївки Олекса Сітка (“Підкова”)) та Олеська (референт СБ Степан Дацків (“Малий”), комендант боївки Олекса Смик (“Темний”)). При цьому потрібно зауважити, що чисельність та особовий склад боївок СБ, як зрештою і всіх збройних формувань українського визвольного руху того періоду, постійно змінювалися. Причини були різними: загибель або захоплення в полон, переведення на іншу посаду чи територію діяльності тощо.

До організаційно-територіальної реорганізації збройного підпілля ОУН кінця 1944 – початку 1945 р. Золочівська округа ОУН додала до свого складу три повітові проводи (Золочівський, Бродівський та Глинянський), які розбудовувалися за структурною вертикаллю: райони – підрайони – кущі – станиці. Відповідно до цієї структури функціонував і референтура СБ. У процесі реорганізації Глинянський повіт був ліквідований, а два його райони (Глинянський і Краснянський) передані до складу Золочівського надрайону. Із початку 1945 р. і аж до ліквідації організованого підпілля на Золочівщині в 1953 р. окружний провід мав у підпорядкуванні два надрайони – Золочівський і Бродівський, а ті утворювали вертикаль: район – кущ – станиця. У подальшому якихось більших організаційно-територіальних чи структурних змін у підпіллі ОУН на Золочівщині не відбувалося, за винятком перекидання районів з одного надрайону в інший. Так, у 1947 р. після розформування Перемишлянського надрайону до складу Золочівського увійшов Поморянський р-н¹¹, а в 1948 р. Золочівський надрайон передав Буський р-н у підпорядкування Бродівського надрайонного проводу ОУН¹². У такий спосіб сформувалася остаточно структура Золочівської округи ОУН.

Особливість функціонування референтури СБ в окрузі – часта зміна її керівного складу як на рівні окружного, так і нижчих проводів ОУН, зумовлена, здебільшого, загибеллю референтів СБ, рідше – переведенням їх в інший терен або усуненням із посади. Наразі встановлено, що впродовж 1944–1953 рр. функції референтів СБ окружного проводу ОУН виконували щонайменше 6 осіб: **“Чернов”** (особа не встановлена; ?–19.08.1944), **Роман Качан (“Гроза”)** (08.1944 – осінь 1946), **Йосип Куляш (“Влодко”)** (осінь 1946 – 22.10.1946); **“Зелений”** (особа не встановлена; ?–29.08.1947), **Василь Паньків (“Гнат”)** (літо 1948 – 14.01.1949), **Василь Гарабач (“Роман”)** (06.1949–31.07.1952). Як бачимо із наведеного переліку, ще існує чимало прогалин у цьому питанні, які потребують подальшого вивчення. Абсолютна більшість із названих референтів СБ Золочівського окружного проводу ОУН загинула на посту, і лише “Гроза” був переведений в інший терен через конфлікт із тереновим провідником ОУН. Зрештою, і він загинув 3 грудня 1949 р. на посту референта СБ Сокальського окружного проводу ОУН.

Ще складніше питання ідентифікації заступників референта СБ та комендантів окружної боївки як осіб керівного складу референтури. Наявна інформація вкрай мізерна і водночас суперечлива. Відомо, для прикладу, що функції заступника

¹¹ Мороз В. Перемишлянський надрайон ОУН (1945–1947) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrnationalism.org.ua/publications/?n=2035> (6.11.2013 р.)

¹² Архів УСБУ ЛО. – Спр. 30800 (Архівно-кримінальна справа по обвинуваченню Бутинського Степана Миколайовича та ін.). – Т. 2. – Арк. 219.

референта у різний час виконували **Богдан Квас** (“**Блакитний**”) (1943–1944), **Степан Дацків** (“**Малий**”) (01.–04.1946). Натомість командирами боївки були **Михайло Паровацький (Поробецький)** (“**Печерський**”) (1945–01.1946) та **Степан Дацків** (“**Малий**”) (01.–04.1946). Відсутність інформації у подальшому щодо згаданих посад чи їх заміщення конкретними особами дає підстави припускати, що за браком кадрів вони були вакантними, а їхні функції перебрав окружний референт СБ.

У повстанських документах є дані про існування при референтурі СБ окружного проводу справового звена, функціонерами якого, зокрема на осінь 1945 р., були “**Степовий**” та “**Орест**”¹³. Однак будь-яка докладніша інформація про нього відсутня.

Референтура СБ Золочівщини мала свою систему цифрових псевд для керівного складу. Окружний референт – “49”, надрайонний референт СБ Золочівщини – “22”, надрайонний референт СБ Брідщини – “33”, районний референт СБ Глинянщини – “20”, Краснянщини – “21”, Бузеччини – “22”, Золочівщини – “23”, Олещини – “24”, Заболотеччини – “25”, Підкамінеччини – “26” та Бродівщини – “27”. При цьому потрібно зауважити, що зі зміною керівника тієї чи тієї референтури псевдо переходило до його наступника. Це засвідчують, зокрема, записи керівника Золочівського окружного проводу ОУН Кирила Якимця (“**Бескида**”), вилучені з його кривіжки 14 січня 1949 р., де видно, що цифрове псевдо “27” належало Іванові Сисуніві (“**Толубу**”), а відтак його наступнику Петрові Ковальчуку (“**Петрові**”)¹⁴. Подібною була ситуація і з псевдом “33”, яке належало спочатку референтові СБ Бродівського надрайонного проводу ОУН Олексію Смику (“**Темному**”), а відтак його наступникові Василю Коту (“**Васильку**”)¹⁵.

Якщо ж говорити про склад боївок СБ, які діяли на теренах Золочівського окружного проводу ОУН, то він також у різний час був різним: як чисельно, так і персонально. Проаналізувавши всі доступні документи і матеріали, ми зробили висновок, що пік діяльності референтури СБ Золочівського окружного проводу ОУН припадає на 1945–1946 рр., на період т. зв. масової повстанської боротьби. Саме на той час референтура СБ мала повноцінні боївки, які, як уже зазначено, чисельно склалися, зазвичай, з 12 бойовиків на чолі з комендантом. У процесі дослідження вдалося встановити персональний склад більшості боївок СБ, що діяли на теренах округи. Зокрема, до складу окружної боївки у вказаний період входили: Володимир Мельник (“**Степан**”), Михайло Проць (“**Макар**”), Михайло Божинський (“**Роман**”), Микола Гушта (“**Максим**”), Степан Гаврилюк (“**Остап**”), Василь Безпалько (“**Клим**”), Кульчицький (“**Чавун**”), Євген Процик (Проць) (“**Степан**”), Омелян Шипула (“**Хвиля**”), “**Карпо**”, “**Коля**” (особи двох останніх не встановлені).

Вкрай важкими для підпілля Золочівщини була зимова блокада кінця 1945 – початку 1946 рр., коли внаслідок постійних облав, провокацій та зради загинули сотні учасників збройних формувань ОУН та УПА. Не була винятком і референтура СБ окружного та підлеглих йому проводів ОУН, яка за цей час втратила більшість особового складу. Варто назвати хоча б кілька випадків масової загибелі есбістів.

¹³ Літопис УПА. Нова серія. – Київ; Торонто, 2013. – Т. 23: Золочівська округа ОУН: Документи і матеріали референтури СБ. 1944–1951 / [упоряд. М. Романюк]. – С. 1112.

¹⁴ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-33024. – Арк. 80.

¹⁵ Там само. – Спр. 30800. – Т. 3. – Арк. 13.

16 січня 1946 р. внаслідок провокації, здійсненої дезертиром з Червоної армії Віктором Клевцовим, у лісовому масиві біля с. Шнирів Бродівського р-ну загинули шестеро членів окружної бойовики СБ на чолі з її комендантом. Напередодні ввечері “Печерський” разом із бойовиком “Колею” та В. Клевцовим (перебував під слідством і наглядом осередку СБ) вирушили на присілок Кіз’я (тепер село у Бродівському р-ні) за продуктами. Перебувши деякий час там і взявши необхідні запаси, посеред ночі вони поверталися до криївки. У дорозі, скориставшись із довіри повстанців, В. Клевцов заволодів автоматом і чергою у спину розстріляв супутників, а сам із їхньою зброєю явився у с. Шнирів, де на той час перебував підрозділ 18 кавалерійського полку внутрішніх військ Народного комісаріату внутрішніх справ (далі – ВВ НКВС) під командуванням знаних у терені енкаведистів майора Громова та молодшого лейтенанта Зиряннова. За даними провокатора військова група заблокувала криївку і після багатогодинного бою знищила в ній чотирьох повстанців. Серед загиблих у той день були: командир окружної бойовики Михайло Паровацький (Поробецький) (“Печерський”), політвиховник бойовики “Коля” (особа не встановлена) та бойовики Володимир Мельник (“Степан”), Омелян Шипула (“Хвиля”), Степан Гаврилюк (“Остап”) і Василь Безпалько (“Клим”)¹⁶.

Так загинула основна частина бойовиків окружного осередку СБ. На весну 1946 р. продовжували діяти лише референт СБ Роман Качан (“Троза”), секретар бойовики Михайло Проць (“Макар”) та стрільці Михайло Бужинський (“Роман”) і “Юрко” (особа не встановлена).

Осередок СБ Бродівського надрайонного проводу ОУН 15 грудня 1945 р. у криївці біля с. Лагодів Бродівського р-ну втратив бойовиків Миколу Войтовича (“Росоху”) та Володимира Дмитрушака (“Чорного”)¹⁷, 3 січня 1946 р. у с. Гутисько-Тур’янське Буського р-ну в полон до облавників потрапив Володимир Ганушкевич (“Страшний”)¹⁸, 24 лютого 1946 р. у криївці біля с. Сухота Бродівського р-ну енкаведисти захопили Антона Дубаса (“Оріха”)¹⁹, 2 квітня 1946 р. біля с. Чішки Буського р-ну загинули бойовики Іван Кравчишин (“Клим”), Євген Герун (“Зелений”), а в полон потрапив секретар осередку СБ Василь Цибуляк (“Палій”)²⁰.

Референтура СБ Бродівського районного проводу ОУН лише 7 квітня 1946 р. у с. Загатка Радехівського р-ну Львівської обл. втратила чотирьох осіб: референта СБ Івана Стародуба (“Остапа”), коменданта бойовики Петра Миколока (“Романа”), кущового інформатора СБ Михайла Пилипаса (“Юрка”), бойовика Івана Черняхівського (“Богдана”) та господарчого референта Лешнівського Самооборонного кущового відділу (СКВ) Михайла Строчинського (“Хмару”)²¹.

Подібною була ситуація і з іншими осередками СБ на теренах округи.

¹⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Спр. 9. – Арк. 130; Там само. – Ф. 13. – Арк. 372. – Т. 94. – Арк. 70; Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-21085. – Арк. 138–147.

¹⁷ Шишка М. Вони були бойовиками СБ повітового проводу ОУН на псевдо Росоха і Чорний / М. Шишка // Брідщина – край на межі Галичини й Волині: матеріали VI краєзнавчої конференції, присвяченої Міжнародному Дню пам’яток історії та культури (Броди, 20 квітня 2012 р.). – Броди, 2012. – Вип. 5. – С. 154–160.

¹⁸ Архів УСБУ ЛО. – Спр. 32936. – Арк. 13.

¹⁹ Там само. – Арк. 113зв-114.

²⁰ Там само. – Спр. П-31323. – Арк. 12; ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Спр. 10. – Арк. 260.

²¹ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Спр. 10. – Арк. 293–294, 301.

Незважаючи на постійні втрати, діяльність СБ Золочівщини та Брідщини в період масової повстанської боротьби 1944–1946 рр. була доволі ефективною, що дало можливість не допустити інфільтрації органами НКВС та Народного комісаріату державної безпеки (НКДБ) у середовище націоналістичного руху дієвої агентури, припинити діяльність великої кількості сіток таємних інформаторів, зупинити провокативну діяльність спеціальних груп НКВС–НКДБ, які діяли під виглядом повстанських загонів тощо. Для ілюстрації результатів роботи СБ у досліджуваному терені необхідно згадати хоча би випадок із розкриттям “провокативної групи «Наливайка»”. Це була агентурно-бойова група НКВС УРСР під керівництвом старшого лейтенанта Кашеєва (“Тиміша”), яка діяла під виглядом почоту командира Вінницької воєнної округи УПА “Олега”–“Остапа” і впродовж травня–червня 1945 р. на території Золочівської округи завдала багато шкоди підпіллю ОУН²². Ця спецгрупа на Волині увійшла в довіру до курінного Степана Савчука (“Наливайка”) з охороною (використовувала його, як писали оперативники, “в темну”). Той же, не підозрюючи “Остапа” в підступі, погодився провести групу останнього в Галичину та зв’язати з командиром УПА–“Південь” В. Куком (“Лемішем”). У такий спосіб спецгрупа Кашеєва вийшла на організаційні зв’язки в Підкамінському, Пониковицькому й Олеському р-нах Золочівської округи ОУН, де завдала підпіллю значних втрат як вбитими, так і захопленими в полон. 20 червня 1945 р. в Олеському р-ні спецгрупа роззброїла курінного “Наливайка” та його почот у кількості 12 осіб, які були передані у місцевий райвідділ НКВС²³. Відтак, курінного оперативники НКВС завербували, звільнили з-під варти, і він, під пильною охороною бійців спецгрупи, продовжував діяти в цій місцевості.

Про діяльність провокативного відділу “Наливайка” на теренах Брідщини згадує у спогадах колишній стрілець боївки охорони Пониковицького районного проводу ОУН Іван Газда (“Кліщ”): “Всіх нас було підступом взято 24 червня 1945 року. Перебували тоді під Ясеновом. Недалеко від гори Жбир. Була неділя, і командири відпустили нас додому переодягнутися. Біля Жаркова побачили якихось кінних. Думали: чужі, приготувалися до стрільби. Аж ті дають знати, що свої, з волинської сотні Наливайка. Почали зближатися. І от на мості, біля Жаркова нас оточили по десять чоловік, пов’язали і відправили в Олесько”²⁴. Це випадок зафіксований і у звіті керівника спецгрупи Кашеєва, де, зокрема, зазначено, що 24 червня 1945 р. у с. Жарків Пониковицького р-ну під час операції вбито двох та захоплено дев’ятьох повстанців, яких передано в Олеський Районний відділ (РВ) НКВС²⁵.

Проте діяла ця спецгрупа НКВС недовго, оскільки службі безпеки ОУН вдалося розкрити її, а відтак і майже знищити. Зокрема 13 червня 1945 р. у с. Станислав Глинянського р-ну, куди начебто для зв’язку з “Лемішем” була приведена група “перевертнів”, повстанці захопили, а відтак і ліквідували заступника керівника агентурно-бойової групи “Остапа” та його охоронців “Осу” та “Кармелюка”²⁶. Згодом окружна боївка СБ захопила “Наливайка”, а його охорону знищила.

²² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 82. – Арк. 56–70.

²³ Там само. – Арк. 65, 137.

²⁴ Панчишин О. Моє рідне село Пеняки. Мемуарно-краснзнавчий нарис. – Чикаго; Броди, 1998. – С. 232; Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-24908. – Арк. 15, 38.

²⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 82. – Арк. 65.

²⁶ Там само. – Арк. 137; *Куп’як Д.* Спогади нерозстріляного / Д. Куп’як. – Торонто; Нью-Йорк, 1991. – С. 246–250.

Після втрат, що їх зазнало підпілля ОУН у кінці 1945 р. – на початку 1946 р., та зміни тактики підпілля ситуація кардинально змінюється. За браком кадрів боївки СБ перестали бути такими чисельними і нараховували не більше трьох-п'яти осіб на чолі зі своїм провідником – референтом СБ певної структурної одиниці підпілля.

Незважаючи на зменшення чисельності осередків СБ, спецслужба ОУН у 1946–1952 рр. продовжувала активно діяти, виконуючи свою основну функцію – захист повстанського руху від ворожої агентури та протидії провокаціям органів МДБ. Перебіг цієї складної роботи добре простежується за опублікованою у видавництві “Літопис УПА” підбіркою документів СБ Золочівського окружного проводу ОУН²⁷. Основним досягненням СБ цього періоду було те, що їй вдалося відсікти агентуру МДБ від керівних осередків підпілля на Золочівщині й не допустити його ліквідацію із середини, як це, наприклад, було на Яворівщині, Долинщині чи інших місцевостях поширення націоналістичного руху. Саме діяльність СБ дала можливість окремим організаційним ланкам і боївкам збройного підпілля ОУН округи протриматися до середини 1950-х років.

У вирі завзятого протистояння з репресивно-каральною системою СРСР гинули кращі есбсти терену. Брак кадрів змушував провідників окремих організаційних клітин перебирати також функції інших референтів. Так, зокрема, було і у Бродівському надрайонному проводі ОУН, де його керівник Василь Кіт (“Василько”) одночасно виконував обов'язки референта СБ. У лютому 1952 р. чекістам, через агентуру, вдалося встановити ймовірне місце укриття групи повстанців на хуторі Трищуки с. Гаї Дубиські Бродівського р-ну. Вранці 23 лютого 1952 р. присілок блокувала військово-чекістська група під керівництвом начальника 2-го відділу Управління МДБ у Львівській області майора Хвошана та командира групи 11-го загону Військ охорони МДБ старшого лейтенанта Воробйова. Загальне керівництво операцією здійснював заступник начальника УМДБ підполковник Богданов. Три господарки, серед яких і Василя Олійника, були піддані ретельному обшуку. Лише за кілька годин облавникам вдалося виявити люк криївки. На пропозицію здатися повстанці відкрили вогонь і впродовж години стримували натиск ворога, не даючи йому проникнути у криївку. Прагнучи захопити повстанців живими, емгебисти кинули спеціальну гранату, яка б мала паралізувати останніх, однак вона не вибухнула. Ця обставина дала можливість повстанцям уникнути полону – у безвиході всі пострілялися. Власне за таких обставин загинули: керівник Бродівського надрайонного проводу ОУН Василь Кіт (“Василько”) та троє бойовиків лінійної боївки зв'язку Проводу ОУН, яка обслуговувала керівника збройного підпілля в Україні Василя Кука (“Леміша”): Антон Якимів (“Крук”) (родом із с. Жарків Бродівського р-ну), Мар'ян Гавришків (“Боян”) (із с. Салашка Бродівського р-ну) та Мар'ян Ринг (“Марко”) (із с. Теребежі Буського р-ну). З розкопаної криївки облавники вилучили: автомат, 3 гвинтівки СВТ, 4 пістолети, 5 гранат, 300 патронів, 3 150 крб, оунівські документи та націоналістичну літературу. Серед документів були, зокрема, “щоденники” “Василька” та “Крука”, у яких вони робили нотатки про свою діяльність і побут у підпіллі²⁸.

²⁷ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 23 ... – 1320 с.

²⁸ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-30951. – Арк. 200–201; ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Спр. 29. – Арк. 77–78, 84; Там само. – Спр. 30. – Арк. 239, 247.

Подібною була ситуація у Бродівському районному проводі ОУН, де в серпні 1950 р., після загибелі керівника Михайла Горбатюка (“Чупринки”), підпілля району очолив тодішній референт СБ Михайло Шеремета (“Циган”), поєднуючи відтоді ці функції аж до дня загибелі.

16 березня 1952 р. у с. Бордуляки Бродівського р-ну в господарстві місцевого жителя Йосафата Караїма перебували районний провідник ОУН М. Шеремета (“Циган”) разом із своїм охоронцем Петром Кучабським (“Бурлакою”). Однак їм не поталанило, бо саме в цей день у цьому терені емгебисти розпочали масштабну операцію із виявлення підпільників, що охопила всі навколишні села й тривала кілька днів. Вже на світанку 16 березня силами військ охорони с. Бордуляки було блоковане, а оперативні групи розпочали ретельні обшуки тих господарств, у яких, за оперативними даними райвідділу МДБ, могли переховуватися повстанці. У “чорному списку” емгебистів був і Йосафат Караїм, дочка якого вважалася зв’язковою підпілля.

Прагнучи одержати дані про місце перебування повстанців, облавники мали намір затримати й допитати Анастасію Караїм та обшукати їхнє помешкання. З цією метою, відповідно до плану операції, в господарство Караїмів була скерована оперативна група у складі заступника начальника Бродівського районного відділу МДБ старшого лейтенанта Гунькова (керівник), заступника начальника Івано-Франківського РВ МДБ майора Мильнікова, співробітника слідчого відділу обласного управління МДБ лейтенанта Маляра та дільничного уповноваженого райвідділу міліції МДБ на с. Бордуляки Воронкіна.

Повстанці, помітивши наближення оперативників, сховалися на ліжку, а поверх них була застелена постіль, на якій лежав, вдаючи хворого, господар хати. Однак хитрість не вдалася – дільничний Воронкін при обшуку хати звернув увагу на високий підйом постелі та нервову поведінку господаря, а піднісши подушку й сіно, виявив голову повстанця і почав стріляти. Повстанці ж, будучи виявленими, ривком підвелися з ліжка та відкрили вогонь по облавниках, які рятувалися втечею з хати. При цьому на подвір’ї був важко поранений лейтенант Маляр.

З початком стрілянини до будинку наспіли дві оперативні групи по сім осіб у кожній, які перед тим проводили обшуки в сусідніх будинках, та заблокували його. Оскільки вирватися з оточення не було шансів, то підпільники вирішили боротися до кінця і тривалий час відстрілювалися, змінюючи постійно свої позиції. Під сильним рушнично-кулеметним обстрілом горища, звідки вели вогонь повстанці, облавникам вдалося винести із зони обстрілу свого пораненого, доставити його до Бродів, а звідти літаком у Львів на лікування.

Не бажаючи ризикувати, емгебисти, хоч і знали про те, що в будинку перебувають двоє мирних жителів, вирішили закидати його гранатами та підпалити, що й зробили. Із згарища згодом було витягнуто обгорілі останки чотирьох осіб: двох підпільників (“Цигана” і “Бурлаки”), господаря Йосафата Караїма 1877 р. н. та його дочки Анастасії 1922 р. н. Всі особисті та організаційні речі повстанців знищили вогонь, а більшовикам дісталися лише два обгорілі автомати та два пістолети²⁹.

Останній референт СБ Золочівського окружного проводу ОУН Василь Гарабач (“Роман”) продовжував діяти до 31 липня 1952 р., коли разом із своїм бойовиком

²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 90. – Арк. 216–218; Там само. – Ф. 2. – Оп. 31(1960). – Спр. 29. – Арк. 114–115, 121–122, 294; Там само. – Спр. 30. – Арк. 13.

Григорієм Лиликом (“Василем”) в лісі біля с. Залісся Золочівського р-ну натрапив на засідку оперативної групи МДБ, яку влаштували чекісти за даними зрадника “Чайки”. Під час перестрілки обоє повстанців загинули. Зі сторони облавників був легко поранений один боєць 7-ї команди 11-го загону військ охорони МДБ. У вбитих підпільників вилучено автомат, гвинтівку, 2 пістолети, 120 патронів, організаційне листування та націоналістичну літературу³⁰.

Підсумовуючи дослідження, можна ствердити, що референтура СБ Золочівського і підлеглих йому проводів ОУН впродовж усього періоду функціонування збройного підпілля в терені ефективно виконувала свою роботу у захисті організаційних клітин від проникнення ворожої агентури, що дало можливість їм протриматися до середини 50-х років минулого століття, завдаючи при цьому ворогові відчутних втрат.

³⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 31(1960). – Спр. 30. – Арк. 54.

ДОДАТОК

Керівний склад референтури СБ Золочівського окружного та підлеглих йому проводів ОУН

“Зелений” (? – 31.08.1947, в лісі біля с. Станислав Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Освіта – незакінчена вища: закінчив 4 семестри Львівського медичного інституту. Стаж роботи у СБ – 4 роки. Відбув кілька теоретичних і практичних вишколів в осередку Миколи Арсенича (“Михайла”). Референт СБ Золочівського окружного проводу ОУН (?–31.08.1947). Загинув під час облави у криївці. Сотник СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 29.08.1947 р.

“Колібер” (? – 31.08.1947, в лісі біля с. Станислав Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Стаж роботи в СБ – 3 роки. Пройшов 10-денний теоретичний вишкіл СБ. Співробітник референтури СБ Золочівського окружного проводу ОУН (1947). Хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 29.08.1947 р.

“Недоля” (**“Вишневий”**, **“Темний”**; бл. 1920, с. Вороняки? Золочівського р-ну Львівської обл. – 23.10.1946, присілок Гута Пеняцька с. Пеняки Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Стаж роботи у СБ – 3 роки. Відбув 10-денний теоретичний і практичний вишколи. Референт СБ Золочівського районного (поч. 1944), а відтак Бродівського повітового/надрайонного (04.1944–10.1946) проводів ОУН. Поручник СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 22.10.1946 р.

“Орест” (? – 22.11.1945, хутір Бортники с. Лугове Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Стаж роботи у СБ – рік. Пройшов 10-денний теоретичний вишкіл. Референт СБ Краснянського районного проводу ОУН (1945), співробітник справового звена референтури СБ Золочівського окружного проводу ОУН (1945). Хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 22.11.1945 р. Загинув під час облави.

“Чернов” (? – 19.08.1944). Освіта – середня. Стаж роботи у СБ – 6 місяців. Пройшов 7-денний теоретичний вишкіл СБ. Референт СБ Золочівського окружного проводу ОУН (?–08.1944). Хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 19.08.1944 р.

“Чорнога” (? – ?). Референт СБ Буського районного проводу ОУН (20.09.1945–?).

Баб’як Наум Григорович (**“Мартин”**, **“Ржа”**; 1924, с. Дуб’є Бродівського р-ну Львівської обл. – 2.11.1950, прис. Гнатьюки с. Дуб’є Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Член ОУН. В лавах збройного підпілля ОУН від 1944 р. Інформатор СБ при кушовому проводі ОУН (?–02.1947), комендант боївки СБ (02.1947–03.1948), а відтак референт СБ Заболотцівського районного проводу ОУН (03.1948 – весна 1949). Подальші функції не встановлені. Загинув під час облави у криївці.

Баглай Михайло Миколайович (**“Крук”**; 19.11.1918, с. Піски Бродівського р-ну Львівської обл. – 6.05.1945, с. Піски Бродівського р-ну Львівської обл.). Член ОУН. У роки першої більшовицької окупації перебував на еміграції, звідки повернувся влітку 1941 р. Комендант боївки СБ Бродівського районного проводу ОУН (08.1944–05.1945). Загинув від випадкового розриву гранати.

Баландюк Іван Гнатович (**“Нечай”**; 1920, с. Закомар’я Буського р-ну Львівської обл. – 15.11.1945, в лісі біля с. Закомар’я Буського р-ну Львівської обл.). Народився

у селянській родині. Освіта – 6 класів народної школи. Член ОУН із 1943 р. Комендант боївки СБ Олеського районного проводу ОУН. Загинув під час облави.

Безпалько Василь (“**Великий**”, “**Трубий**”, “**Клим**”; 1921, с. Зозулі Золочівського р-ну Львівської обл. – 16.01.1946, в лісі біля с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 4 класи народної школи. За фахом – рільник. Після закінчення школи працював на батьківському господарстві. Член ОУН із 1941 р. За німецької окупації працював в поліції у Кракові, звідки втік і повернувся в рідні терени, пішов у підпілля. Співробітник референтури СБ Золочівського повітового (1944), Золочівського окружного (1945–01.1946) проводів ОУН. Загинув у кривці внаслідок зради. Тіло облавники забрали до Бродів, де й поховали таємно.

Блик Володимир Семенович (“**Богдан**”, “**Буря**”, “**Ярий**”; 25.07.1921, с. Клекотів Бродівського р-ну Львівської обл. – 1945, ?). Референт СБ Пониковицького районного проводу ОУН (1945).

Блажейко Іван (“**Дзвір**”; 1920, с. Гончарівка Золочівського р-ну Львівської обл. – 02.1946, біля м. Золочів Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 7 класів народної школи. Після закінчення навчання здобув фах коваля. Член ОУН із 1940 р. У підпіллі ОУН із весни 1944 р. Референт СБ підрайонного, а відтак Золочівського районного (?–02.1946) проводів ОУН. Загинув під час наскоку оперативної групи на місце постійно боївки. Будучи важко пораненим, застрелився.

Божинський Михайло Васильович (“**Дуб**”, “**Карпо**”, “**Роман**”, “**Ромко**”; 21.11.1920, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 3.12.1949, в лісі між с. Поляни та хутором Копанка Жовківського р-ну Львівської обл.). Освіта – початкова. Кулеметник самооборонного відділу села (осінь 1943 – весна 1944). Неодноразово відзначався у бою з червоними партизанами. Кулеметник боївки Ражнівського куща ОУН (05.–09.1945), стрілець боївки СБ Золочівського окружного проводу ОУН (09.1945–09.1946), бойовик референта СБ Львівського (осінь 1946 – 09.1947) та Сокальського (09.1947–12.1949) окружних проводів ОУН. Підірвався на замінованій кривці.

Бучинський Мирослав Ількович (“**Бусько**”, “**Сурмач**”; 1924, с. Заріччя Золочівського р-ну Львівської обл. – 10.05.1951, с. Вороняки Золочівського р-ну Львівської обл.). Член ОУН із 1942 р. У лавах збройного підпілля ОУН з 1944 р. Інформатор СБ при кущовому проводі ОУН (?–1947), референт СБ (1947–06.1949), а відтак керівник (06.1949–05.1951) Золочівського районного проводу ОУН. Загинув, натрапивши на засідку оперативної групи МДБ. Відзначений Бронзовим хрестом бойової заслуги у наказі керівника Золочівського окружного проводу ОУН ч. 1/52 від 5.08.1952 р.

Варвара Євген (“**Міко**”; 1914, м. Золочів Львівської обл. – 12.05.1948, с. Почапи Золочівського р-ну Львівської обл.). Освіта – 4 класи гімназії. Через брак коштів був змушений залишити навчання і влаштуватися на роботу. Від 1937 р. працював у повітовому Союзі кооператив у Золочеві. Активний учасник легальних українських товариств “Русалка”, “Просвіта”, де особливо відзначався у хорі й аматорському гуртку. Член ОУН. У 1943 р., як доброволець, вступає до дивізії СС “Галичина”, де пройшов підстаршинську школу й отримав військовий ступінь. Після боїв під Бродами переходить у лави збройного підпілля ОУН. Чотовий самооборонної сотні на Золочівщині (друга пол. 1944 – поч. 1945), стрілець (поч. 1945), а відтак – командир районної боївки СБ Золочівщини (весна 1945 – 1948), стрілець

боївки СБ Золочівського надрайонного проводу ОУН (1948). Загинув в оточеній господарці у бою з облавниками. Будучи тяжко пораненим, застрелився, аби не потрапити живим у руки ворога. Тіло загиблого облавники забрали до Золочева, де й поховали таємно.

Вірлик Михайло Іванович (“Сокол”; 20.02.1913, с. Гологори Золочівського р-ну Львівської обл. – 20.07.1944, с. Станимир Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Народився у селянській родині. У рідному селі закінчив народну школу. Член ОУН з 1938 р. У 1940–1941 рр. перебував на еміграції в Німеччині, звідки на початку війни повернувся та активно долучився до організаційної роботи. Працював станичним і кущовим провідником, а відтак – референтом СБ підрайонного проводу ОУН. На цій посаді був тяжко поранений, а, вилікувавшись, обіймав посаду коменданта СБ Глинянщини. Загинув під час проходження лінії фронту через с. Станимир.

Гавришків Василь Григорович (“Зимний”; 1917, с. Бужок Золочівського р-ну Львівської обл. – ?). Комендант боївки СБ Золочівського надрайонного проводу ОУН (на 09.1945).

Гарабач Василь Іванович (“Газда”, “Дзидзьо”, “Орач”, “Роман”, “Семко”, “Старий”, “Степан”, “Шпак”, “18”, “49”, “813”; 1921, с. Негрибка Перемиського повіту (Польща) – 31.07.1952, біля с. Залісся Золочівського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Навчався в Українській державній чоловічій гімназії в Перемишлі. Член ОУН із 1939 р. На нелегальному становищі від 1942 р. Господарчий референт 3-го району Перемиського надрайону (“Холодний Яр”) Закерзонського краю ОУН (1944–1945), референт СБ 1-го району Перемишльського надрайону (“Холодний Яр”) Закерзонського краю ОУН (1945–08.1947). Восени 1947 р. перейшов на терени УРСР, де продовжував діяти в підпіллі. Референт СБ Золочівського надрайонного (1949–07.1950), Золочівського окружного (07.195–07.1952) проводів ОУН. Сотник контррозвідки (30.06.1952). Загинув, потрапивши в засідку оперативної групи МДБ.

Гудима Дем’ян Федорович (“Січовий”; 1916, с. Ожидів Буського р-ну Львівської обл. – 15.08.1950, м. Золочів Львівської обл.). Стрілець куреня УПА “Дружинники” (1944), співробітник референтури СБ Золочівського надрайонного проводу ОУН (?–11.1945), тимчасово виконувач обов’язки референта СБ Золочівського надрайонного проводу ОУН (11.1945–?), співробітник референтури СБ Золочівського районного та надрайонного проводів (1946–1947), референт СБ (1947–08.1950) одночасно тимчасово виконувач обов’язки керівника (01.–06.1949) Золочівського надрайонного проводу ОУН. Загинув внаслідок зради в оточеному військами МДБ будинку. Щоб не потрапити живим до рук ворога, підірвався на гранаті.

Дацків Степан (“Малий”; ? – 2.04.1946, с. Гаї Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – неповна середня. В роки німецької окупації працював у Кріпо та відбудув вишкіл у Закопаному. Стаж роботи у СБ – 3 роки. Пройшов 10-денний теоретичний вишкіл СБ. Заступник коменданта ВПЖ куреня “Дружинники” ТВ 11 “Плісесько” (весна–осінь 1944). Референт СБ Олеського районного проводу ОУН (08.1944–07.1945), заступник референта СБ Бродівського повітового/надрайонного проводу ОУН (07.1945–01.1946), комендант боївки і одночасно заступник референта СБ Золочівського окружного проводу ОУН (01.1946–04.1946). Хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 1.03.1946 р.

Дацьків Роман Миколайович (“Темний”; 1.03.1924, с. Пониква Бродівського р-ну Львівської обл. – 1976, м. Львів). Освіта – 7 класів народної школи. Референт СБ Бродівського повітового проводу ОУН (осінь 1943 – 03.1944). У квітні 1944 р. мобілізований до Червоної армії. Учасник Другої світової війни. Після демобілізації жив і працював у Львові. Зацькований співробітниками КДБ, покінчив життя самогубством.

Довгань Євген (“Дуб”; 1918, с. Тростянець Золочівського р-ну Львівської обл. – 13.12.1944, біля с. Тростянець Золочівського р-ну Львівської обл.). Народився у селянській родині. Освіта – 6 класів народної школи. За фахом – молочар. Після закінчення школи працював вдома на батьківському господарстві. Член ОУН із 1939 р. У 1940 р. нелегально перейшов кордон і перебував на еміграції в Німеччині, в 1942 р. повернувся в рідне село, працював у районній молочарні. На нелегальному становищі з весни 1944 р. Співробітник керівника Золочівського районного проводу ОУН (весна 1944 – 08.1944), референт СБ Золочівського районного проводу ОУН (08.1944 – 12.1944). Загинув під час облави, відступаючи з оточеного села. Будучи важко пораненим, застрелився, аби не потрапити живим до рук ворога. Похований на цвинтарі с. Тростянець.

Дубас Антон Степанович (“Горобець”, “Оріх”; 1921, с. Заболотці Бродівського р-ну Львівської обл. – 1946). Народився у сім’ї робітника. Освіта – 4 класи народної школи. Після смерті батька переїхав разом із матір’ю у с. Вовковатиця, де й мешкав до переходу в підпілля. Від вересня 1939 р. – на еміграції в Німеччині, а відтак – на примусових роботах (1940–01.1944). Від серпня 1944 р. переховувався від мобілізації у Червону армію. У грудні 1944 р. біля с. Вовковатиця під час облави був поранений в ногу, підібраний повстанцями та скерований на лікування у с. Переволочно Буського р-ну. У березні 1945 р., після одужання, перейшов у збройне підпілля ОУН. Стрілець (03.–09.1945), а відтак – комендант боївки СБ (10.1945–02.1946) Бродівського надрайонного проводу ОУН. Захоплений 24.02.1946 р. у непритомному стані оперативною групою Підкамінського РВ НКВС у криївці біля с. Сухота Бродівського р-ну. Заарештований 12.03.1946 р. Бродівським РВ НКВС. Військовим трибуналом військ МВС Львівської області 30.08.1946 р. за ст.ст. 54-1а, 54-11 засуджений до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього майна.

Дубина Василь Прокопович (“Вогник” (“Огник”), “Славко”; 8.12.1925, с. Нем’яч Бродівського р-ну Львівської обл. – 20.10.1954, с. Нем’яч Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 7 класів. Учасник збройного підпілля ОУН із квітня 1945 р.: стрілець місцевої кущової боївки (04.–11.1945), учасник боївки СБ Підкамінського районного проводу ОУН (11.1945–1946), інформатор СБ кущового проводу ОУН (1946–08.1948), охоронець Володимира Качура (“Лимана”), референта СБ Підкамінського районного проводу ОУН, а відтак – керівника Підкамінського районного та Золочівського надрайонного проводів ОУН. Відзначений Бронзовим хрестом бойової заслуги в наказі керівника Золочівського окружного проводу ОУН Івана Червака (“Олеся”) ч. 1/52 від 5.08.1952 р. Загинув унаслідок зради в оточеній військами МДБ господарці, застрелився, аби не потрапити живим до рук ворога.

Дубина Степан Олексійович (“Нечай” (“Ничай”); 7.07.1922, с. Тетильківці Бродівського р-ну Львівської обл. – 28.07.1948, в лісі біля смт. Підкамінь Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в сім’ї рільників. Член ОУН із часів

німецької окупації. У 1944 р. заарештований німцями на примусові роботи в Тернополі, звідки йому вдалося втекти. Повернувшись додому, переходить на нелегальне становище і вступає до лав збройного підпілля ОУН. Інформатор СБ кущового проводу ОУН (?-07.1948). Загинув під час наскоку оперативно-військової групи МДБ на місце постою боївки. Будучи важко пораненим, застрелився. Похований в с. Накваша Бродівського р-ну.

Качан Роман Атаназійович (“Гар”, “Гроза”, “Жук”, “Івась”, “Мазепа”, “Папа”, “Славко”, “Чорний”, “Юрко”; 30.03.1920; с. Корсів Бродівського р-ну Львівської обл. – 3.12.1949, в лісі між с. Поляни та хутором Копанка Жовківського р-ну Львівської обл.). Освіта – неповна середня. Активний діяч товариств “Просвіта” і “Луг” у Корсові. Член ОУН із 1930-х років. Керівник Корсівського підрайонного проводу ОУН на Брідщині (1941–1943). Стаж роботи у СБ – 5 років. Пройшов 2,5-місячний теоретичний і практичний вишколи в осередку Миколи Арсенича (“Михайла”). Комендант військово-польової жандармерії куреня Максима Скорупського (“Макса”) (весна 1944 – 08.1944), референт СБ Золочівського (08.1944 – осінь 1946), Львівського (осінь 1946 – 09.1947) та Сокальського (09.1947 – 12.1949) окружних проводів ОУН. Підірвався на замінованій криївці. Поручник СБ (6.06.1948) з датою старшинства 22.01.1948 р.; відзначений Бронзовим хрестом бойової заслуги (10.09.1948).

Качур Володимир Іванович (“Донський”, “Лиман”, “Пугач”, “26”, “47”; 1910, с. Русилів Буського р-ну Львівської обл. – 1977, м. Могилів-Подільський Вінницької обл.). Член ОУН від 1937 р. В’язень концтабору Береза Картузька. Один із учасників атентату на польських панів Ясінських 6.05.1937 р. у с. Гончарівка Золочівського р-ну, за що в 1938 р. засуджений до смертної кари, яку апеляційний суд замінив на довічне ув’язнення. Вийшов на волю з початком Другої світової війни – у вересні 1939 р. Комендант української поліції у Вапівцях, а згодом – у Нижанковичах. Військовий референт Мостиського повіту (1944). У лавах збройного підпілля ОУН із весни 1944 р. Навесні 1944 р. діяв у складі сотні УПА “Лиса” на Закарпатті. Командир сотні УПА куреня Володимира Щигельського (“Бурлаки”) (5–7.08.1944), комендант ВПЖ куреня Василя Мізерного (“Рена”) (7.08.1944–?), заступник референта СБ Перемишльського надрайону ОУН (“Холодний Яр”) на Закарпатті (? – осінь 1947). Восени 1947 р. разом з іншими підпільниками перейшов на територію УРСР, де продовжував діяти в рядах збройного підпілля ОУН на Золочівщині: референт СБ (осінь 1947 – 09.1950), а відтак – керівник (09.1950–04.1951) Підкамінського районного проводу ОУН, керівник Золочівського надрайонного проводу ОУН (04.1951–11.1955). Прийшов з повинною у листопаді 1955 р. Переселений на Вінниччину з родиною без права виїзду, де помер і похований.

Квас Богдан Якимович (“Байрак”, “Блакитний”, “Скоб”, “Сокіл”, “64”; 1914, с. Почапи Золочівського р-ну Львівської обл. – 6.07.1950, с. Бонишин Золочівського р-ну Львівської обл.). Власник млина. Заступник референта СБ (1943–1944), організаційний референт (1944–1945) та керівник (1945 – літо 1947) Золочівського окружного проводу ОУН, член Львівського крайового проводу ОУН (літо 1947 – 04.1948), керівник Городоцького (04.1948–06.1949) та Золочівського (06.1949–6.07.1950) окружних проводів ОУН. Загинув внаслідок зради, потрапивши в засідку оперативної групи МДБ.

Кіт Василь Михайлович (“Василько”, “Василь”, “33”, “42/В”, “3862”; 1921, с. Мала Вишенька Яворівського р-ну Львівської обл. – 23.02.1952, с. Гаї Дубиські Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. У 1940 р. разом із сім’єю був переселений у с. Дуб’є Бродівського р-ну, де 1.11.1941 р. одружився з Катериною Чорнобай, виховували сина. Із приходом більшовицьких окупантів у 1944 р. деякий час працював секретарем сільської ради в с. Дуб’є, а відтак вступив у місцеву кушову боївку ОУН. Згодом – стрілець боївки СБ Пониковицького/Заболотцівського районного (1945–1946) та Бродівського надрайонного (1947–08.1950) проводів ОУН, референт СБ (08.1950–09.1951), керівник (20.09.1951–02.1952) Бродівського надрайонного проводу ОУН. Загинув у криївці. Застрелився, щоб не потрапити живим до рук ворога.

Ковальчук Петро Васильович (“Вітрик” (“Витрик”), “Петро”, “27”; (9.06.1913, с. Нем’чя Бродівського р-ну Львівської обл. – 2.12.1948, с. Гаї Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – початкова. Одружений. Дяк місцевої церкви. Член ОУН із часів польської окупації краю. Кількарічний в’язень польських тюрем. Учасник збройного підпілля ОУН з осені 1944 р. Інформатор СБ місцевого кушового проводу ОУН (1944 – весна 1948). Закінчив короткотермінові курси працівників СБ, після яких призначений референтом СБ Бродівського районного проводу ОУН (весна 1948 – 12.1948). Загинув під час облоги у криївці. Щоб не потрапити живим до рук ворога, застрелився.

Корпан Ярослав Андрійович (“Сергій”, “Сушко Тарас”, “Тирса”, “Юрко”, “Маркіян”; 1918, с. Галич Підгаєцького р-ну Тернопільської обл. – 1946, с. Затечне Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Член ОУН із 1937 р. Провідник Юнацтва Бродівського повітового проводу ОУН (1942–10.1943), співробітник лінії зв’язку ОУН на Київщині (10.1943–1944), слідчий і заступник коменданта ВПЖ куреня УПА “Дружинники” (весна-осінь 1944), референт СБ Рівненського обласного проводу ОУН (осінь 1944 – ?). Загинув під час облоги.

Кравчук Василь (“Високий”, “Влодко”; 1923, смт. Красне Буського р-ну Львівської обл. – 24.12.1952 р., с. Бортків Золочівського р-ну Львівської обл.). У період німецької окупації працював помічником машиніста на станції Красне. Стрілець сотні УПА “Непоборні” (1944 – літо 1946), стрілець кушової боївки в Заболотцівському р-ні (літо 1946 – 1949), кушовий провідник у Заболотцівському р-ні (літо 1949 – весна 1950). Весною 1950 р. випадково поранений своїми в ногу, тривалий час лікувався. У серпні 1950 р. перекинутий у Краснянський р-н, де виконував функції референта СБ Краснянського районного проводу ОУН (08.1950–?). Загинув при спробі прорватися з оточеного будинку.

Кравчук Василь Григорович (“Аркас”; 1922, с. Гаї Смоленські Бродівського р-ну Львівської обл. – 29.09.1945, в лісі біля с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Закінчив Бродівську державну гімназію ім. Ю. Коженювського, навчався на матуральному курсі Української державної чоловічої гімназії у Перемишлі (1944). Член ОУН з часів німецької окупації. У лавах збройного підпілля ОУН з літа 1944 р. Секретар боївки СБ Бродівського повітового/надрайонного проводів ОУН (1944–09.1945). Загинув під час наскоку облавників на місце постою криївки.

Куляш Йосиф Михайлович (“Влодко”; 23.02.1923, с. Дев’ятники Жидачівського р-ну Львівської обл. – 23.10.1946, присілок Гута Пеняцька с. Пеняки

Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – незакінчена вища, закінчив 4 семестри медінституту. Стаж роботи у СБ – 3 роки. Відбув теоретичний і практичний вишкіл в осередку “125”. Слідчий референтури СБ Львівського обласного/крайового проводу ОУН (1944–1945), референт СБ Золочівського окружного проводу ОУН (поч. осені 1946 – 10.1946). Сотник СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 22.10.1946 р.

Кульчицький (“Степовий”, “Чавун”; ? – 22.11.1945, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл.). За німців працював в українській поліції на Брідщині, закінчив тримісячні курси комендантів поліції у Львові. У підпіллі ОУН із весни 1944 р. Комендант ВПЖ куреня УПА “Дружинники” ТВ 11 “Пліснесько” (1944–07.1945). Пройшов 10-денний вишкіл СБ і працював помічником референта СБ Бродівського надрайонного проводу ОУН (1945), працівник справового звена референтури СБ Золочівського окружного проводу ОУН (1945). Загинув під час облави, прориваючись з оточеного обійстя. Старший булавний УПА (5.09.1946) з датою старшинства 23.05.1945 р., хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 22.11.1945 р.

Кучабський Петро Семенович (“Бурлака”, “Павич”; 6.02.1923, с. Тетильківці Бродівського р-ну Львівської обл. – 16.03.1952, с. Бордуляки Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. За фахом – швець. Працював вдома на батьківському господарстві. Член товариств “Просвіта” і “Луг”. Навесні 1941 р. призваний до Червоної армії, повернувся додому вже за німецької окупації. Симпатик ОУН із 1942 р. Стрілець сотні УПА “Свободи” (03.1944–10.1945), через поранення переведений в теренову сітку ОУН – стрілець боївок різних кущових проводів ОУН на Підкамінеччині (11.1945–08.1948), інформатор СБ Підкамінського кущового проводу ОУН (08.1948–08.1950), бойовик керівника Бродівського районного проводу ОУН Михайла Шеремети (“Цигана”) (08.1950–03.1952). Загинув під час облави в палаючому будинку.

Лєсюк Володимир Павлович (“Бур’ян”, “Малий”; 7.10.1923, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 1.12.1951, с. Пониковиця Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 4 класи народної школи. Член ОУН із початку 1944 р. Учасник збройного підпілля ОУН від літа 1944 р. Станичний господарчий с. Ражнів (1944), стрілець боївки СБ Пониковицького районного проводу ОУН (1945 – поч. 1947), стрілець боївки місцевого куща ОУН (поч. 1947 – 03.1948), керівник Ражнівського кущового проводу ОУН (03.1948 – весна 1949), референт СБ Заболотцівського районного проводу ОУН (весна 1949 – 12.1951).

Лоняк Ярослав Дмитрович (“Ігор”, “Олег”; 1925, с. Гологори Золочівського р-ну Львівської обл. – 24.11.1945, с. Новосілки Золочівського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Стаж роботи у СБ – 2 роки. Пройшов 2,5-місячний теоретичний і практичний вишколи в осередку Миколи Арсенича (“Михайла”). Референт СБ Золочівського надрайонного проводу ОУН (1945). Загинув у криївці внаслідок зради. Поручник СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 24.11.1945 р.

Лушанець Ярослав Панькович (“Бандурист”, “Човен”; 1920, с. Йосипівка Буського р-ну Львівської обл. – 22.01.1946, с. Кути Буського р-ну Львівської обл.). У роки німецької окупації служив в українській поліції м. Броди. У лавах збройного підпілля ОУН від весни 1944 р. Комендант боївки СБ Бродівського (?–10.1945), заступник референта СБ Золочівського (10.1945–01.1946) надрайонних проводів ОУН. Загинув у криївці в господарстві Петра Гогоші. Після короткого бою застрелився.

Мазурок Іван Пилипович (“Грива”; 1919, с. Язлівчик Бродівського р-ну Львівської обл. – 11.1947, с. Берлин Бродівського р-ну Львівської обл.). Стрілець боївки СБ Бродівського повітового/надрайонного проводу ОУН (літо 1944 – 10.1945), заступник референта СБ (10.1945–04.1946), референт СБ (04.1946–11.1947) Бродівського районного проводу ОУН. Випадково смертельно поранений одним із повстанців. Помер від отриманих ран.

Макаровський Володимир Іванович (“Чайка”; ? – 21.02.1946, біля с. Полоничі Буського р-ну Львівської обл.). Референт СБ Глинянського районного проводу ОУН (?–02.1946). Загинув, натрапивши на засідку оперативної групи НКВС.

Мандич Олекса Кіндратович (“Довбуш”; 1.03.1925, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 20.07.1946, с. Лугове Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився у селянській родині. Освіта – 4 класи народної школи. За фахом – слюсар. Член ОУН із 1942 р. Стрілець УПА (1944), а відтак – боївки СБ Пониковицького районного проводу ОУН (осінь 1944 – весна 1946). Виконував функції референта СБ кушового проводу ОУН (весна 1946 – 07.1946). Загинув під час збройної сутички зі спецгрупою МДБ.

Миколок Петро Максимович (“Залізник”, “Роман”; 12.01.1926, с. Лісові Бродівського р-ну Львівської обл. – 7.04.1946, с. Загатка Радеківського р-ну Львівської обл.). Освіта – 4 класи народної школи та 2 роки торгівельної школи у м. Броди. Член ОУН із 1939 р. Учасник збройного підпілля ОУН від весни 1944 р. Стрілець (1944–05.1945), а відтак – комендант (05.1945–04.1946) боївки СБ Бродівського районного проводу ОУН. Загинув під час спроби прорватися з оточеної криївки.

Мисків Володимир Тимофійович (“Черешневий”; ?, Краснянський р-н Львівської обл. – 1945, с. Задвір’я Буського р-ну Львівської обл.). Комендант боївки СБ Краснянського районного проводу ОУН (?–1945).

Ольшанецький Володимир (“Дніпро”; 1920?, с. Берлин Бродівського р-ну Львівської обл. – ?). Стрілець ВПЖ сотні УПА “Непоборні” (1944 – весна 1945), розвідник боївки СБ (1945), а відтак – комендант боївки СБ (1945) Бродівського надрайонного проводу ОУН.

Ординович Степан Григорович (“Кавказ”, “Казе”, “Хміль”; 7.06.1921, с. Накваша Бродівського р-ну Львівської обл. – 14.08.1951, в лісі біля с. Стовпин Буського р-ну Львівської обл.). Освіта – 5 класів народної школи. Стрілець сотні УПА “Дружинники” (1944–06.1946), стрілець боївки СБ Підкаміньського районного проводу ОУН (літо 1946 – літо 1948), референт СБ Буського районного проводу ОУН (літо 1948 – осінь 1949), кушовий провідник ОУН у Буському р-ні (осінь 1949 – 03.1951), керівник Буського районного проводу ОУН (03.1951–08.1951). Загинув під час облоги.

Остап Василь Іванович (“Шалій”; 1925, с. Боложинів Буського р-ну Львівської обл. – 22.01.1947, в лісі біля с. Чучмани Буського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 5 класів народної школи. Симпатик ОУН із 1943 р. Стрілець УПА (10.1944–?), бойовик куша, а відтак референт СБ кушового проводу ОУН. Загинув у криївці. Щоб не здатися живим до рук ворога, застрелився.

Павлій Степан Степанович (“Борис”; 27.08.1922, с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл. – 17.10.1945, біля с. Корсів Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. На нелегальному становищі

з весни 1944 р. Стрілець боївки СБ Бродівського районного проводу ОУН (1944), референт СБ Лешнівського кущового проводу ОУН (осінь 1944 – 10.1945). Загинув, натрапивши на засідку військово-чекістської групи МДБ.

Паньків Василь Васильович (“Гнат”, “Тарас”, “Тугар”, “Яворенко”, “Яремко”, “Яренко”; 1920–1921, с. Черче Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 14.01.1949, в лісі біля с. Жарків Бродівського р-ну Львівської обл.). Референт СБ Комарнівського надрайонного (1946 – літо 1948), Золочівського окружного (літо 1948 – 01.1949) проводів ОУН. Загинув у криївці під час облави. Щоб не здатися живим до рук ворога, застрелився.

Паровацький (Поробецький) Михайло (“Печерський”; бл. 1910, Полтавська обл. – 15.01.1946, біля с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл.). Командир сотні самооборони на Золочівщині (06.1944–01.1945), комендант боївки СБ Золочівського окружного проводу ОУН (1945–01.1946). Загинув внаслідок провокації.

Пастернак Петро (“Сокіл”; 1925, с. Скварява Золочівського р-ну Львівської обл. – 4.05.1945, с. Скварява Золочівського р-ну Львівської обл.). Народився в сім’ї селян. Освіта – 7 класів гімназії. Симпатик ОУН. У лавах УПА з 1943 р., пройшов військовий вишкіл. Командир жандармерії куреня УПА “Романовичі” (літо 1944 – 01.1945). Загинув у криївці. Застрелився, щоб не потрапити живим до рук ворога.

Пилипас Михайло Пилипович (“Юрій”; 1914, с. Грималівка Бродівського р-ну Львівської обл. – 7.04.1946, с. Загатка Радехівського р-ну Львівської обл.). Освіта – 3 класи народної школи. Одружений. Симпатик ОУН із 1939 р., член ОУН від 1943 р. Референт СБ Лешнівського куща ОУН (1944–04.1946). Загинув під час спроби прорватися з оточеної криївки.

Проць Михайло Прокопович (“Караванський”, “Карпо”, “Макар”, “Незнаний”; 1921, м. Золочів Львівської обл. – 31.08.1947, в лісі біля с. Станислав Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Освіта – середня. Закінчив 7 класів народної школи та 3 класи торговельної школи в Золочеві. За фахом – продавець. До 1939 р. працював у власному магазині в Золочеві. Активний діяч легальних українських товариств “Просвіта”, “Сокіл”, “Русалка”, “Молода Громада”. Член ОУН із 1940 р. У роки німецької окупації працював директором Золочівської книгарні. У лавах збройного підпілля ОУН від весни 1944 р. Стрілець (03.–05.1944), а відтак – комендант (05.–07.1944) міської боївки в Золочеві. Із приходом Червоної армії працює у СБ. Стаж роботи у СБ – 3 роки. Пройшов 2,5-місячний теоретичний і практичний вишколи СБ. Співробітник референтури СБ Золочівського повітового проводу ОУН (08.1944 – поч. 1945), секретар референта СБ Золочівського окружного проводу ОУН (поч. 1945 – 04.1946), референт СБ Золочівського надрайонного проводу ОУН (04.1946–08.1947). Хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 29.08.1947 р. Загинув у криївці.

Пушка Іван Васильович (“Потап”; 22.02.1916, с. Гаї Бродівського р-ну Львівської обл. – 2.04.1946, с. Гаї Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіту здобув у Бродівській державній гімназії ім. Ю. Коженювського. Член ОУН із 1933 р. У 1938 р. призваний до польського війська. У вересні 1939 р., на початку польсько-німецької війни, потрапив у німецький полон, звідки його викупили родичі. У підпіллі ОУН з осені 1943 р. – стрілець боївки СБ Бродівського повітового проводу ОУН (1943–08.1944), референт СБ Підкамінського

районного проводу ОУН (08.1944 – кін. 1944), інформатор СБ кущового проводу ОУН (кін. 1944 – 04.1946). Загинув у криївці внаслідок зради. Щоб не потрапити живим до рук ворога, застрелився.

Савчук Роман Степанович (“Садовий”; 1911, с. Конюшків Бродівського р-ну Львівської обл. – 17.10.1945, біля с. Корсів Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. Член товариств “Луг” і “Прогресс”. Член ОУН. На нелегальному становищі з весни 1944 р. Господарчий референт Бродівського районного проводу ОУН (1944–1945), комендант боївки СБ Бродівського районного проводу ОУН (1945). Загинув, натрапивши на засідку, влаштовану оперативною групою НКВС.

Савчук Стах Онуфрійович (“Тарас”; 1922, с. Конюшків Бродівського р-ну Львівської обл. – 29.01.1946, в лісі біля с. Бовдури Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – 3 класи народної та 2 роки торгівельної школи. Член ОУН із 1939 р. Референт Юнацтва ОУН Бродівського районного проводу ОУН (1941). У лавах збройного підпілля ОУН від весни 1944 р. Референт СБ кущового проводу ОУН (?–01.1946). Загинув у криївці.

Саган Іван Васильович (“Зимний”, “Страшний”; 17.07.1921, с. Стиборівка Бродівського р-ну Львівської обл. – 28.10.1950, с. Яснище Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. Член ОУН із часів німецької окупації. У лавах збройного підпілля ОУН від весни 1944 р. Стрілець боївки СБ Підкамінського районного проводу ОУН (1944–?), а відтак – інформатор СБ кущового проводу ОУН (?–10.1950). Загинув у криївці внаслідок зради.

Сай Іван Іванович (“Андрій”, “Луна”; 1922, с. Гологори Золочівського р-ну Львівської обл. – 10.09.1948, с. Митулин Краснянського р-ну Львівської обл.). Керівник (?–09.1945), референт СБ (09.1945–09.1948) Краснянського районного проводу ОУН.

Сисун Іван Тимофійович (“Голуб”, “Юрко”, “27”; 1916, с. Хватів Буського р-ну Львівської обл. – ?, смт. Олесько Буського р-ну Львівської обл.). Освіта – 4 класи народної школи. У травні 1941 р. призваний до Червоної армії. На початку радянсько-німецької війни потрапив у полон. Після звільнення жив у селі. На нелегальному становищі – з листопада 1943 р. Стрілець повстанської групи Г. Котельницького (“Шугая”), що діяла в районі с. Боратин Бродівського р-ну (11.1943–03.1944), ройовий сотні УПА “Іванка” (весна 1944), а відтак – командир чоти сотні УПА “Витязі” (06.1944–09.1946), бойовик куща “Грізного” в Олеському р-ні (09.1946–02.1947), хворів (02.1947–06.1947), кущовий провідник у Заболотцівському р-ні (06.1947–04.1948), референт СБ Бродівського районного проводу ОУН (8.04.1948–25.05.1948), бойовик Берлінського (05.–11.1948) та Гаївського кущів ОУН (11.1948–2.12.1948). 2.12.1948 р. у с. Гаї Бродівського р-ну оперативною групою Бродівського РВ МДБ у непритомному стані захоплений у криївці пораненим (у праву руку та грудну клітку). Заарештований 15.12.1948 р. Бродівським РВ МДБ. Військовим трибуналом військ МВД Львівської області 12.05.1949 р. за ст. 54-1а та 54-11 КК УРСР засуджений до 25 років виправно-трудових таборів (ВТТ) та 5 років позбавлення у правах. Покарання відбував у Дубравному ВТТ МВС СРСР. Інвалід II групи. Воєнний трибунал Куйбишевського гарнізону 13.05.1963 р. зменшив термін ув’язнення до 15 років. Звільнений 2.12.1963 р. із Дубравлягу. Реабілітований 25.07.1995 р.

Сітка Василь Дмитрович (“Касян”; 25.07.1924, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 27.01.1947, присілок Міщуки с. Пониковиця Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 7 класів народної школи. За фахом – шофер. Член ОУН із 1941 р. Стрелець боївки СБ Пониковицького районного проводу ОУН (08.1944–?), інформатор СБ Ражнівського кущового проводу ОУН (?–1946), референт СБ Пониковицького/Заболотцівського районного проводу ОУН (1946–01.1947). Загинув під час наскоку облавників на місце постюю боївки.

Сітка Василь Петрович (“Ярий”; 25.10.1921, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 1945). Народився в селянській родині. Член ОУН. Комендант боївки СБ Бродівського повітового проводу ОУН (?–08.1944), референт СБ Пониковицького районного проводу ОУН (08.1944 – літо 1945). За зловживання службовим становищем засуджений повстанським судом до смерті, страчений.

Сітка Олексій Дмитрович (“Підкова”, “46”; 16.10.1921, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 16.05.1952, в лісі біля с. Голубиця Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. Член ОУН від 1939 р. Стрелець боївки СБ Бродівського повітового проводу ОУН (1943–08.1944), комендант боївки СБ Пониковицького районного проводу ОУН (08.1944–02.1947), керівник Ражнівського кущового (02.1947–02.1948), Заболотцівського районного (03.1948 – весна 1952), Бродівського надрайонного (весна 1952) проводів ОУН. Загинув внаслідок зради, натрапивши на засідку, влаштовану оперативною групою МДБ.

Скорик Євген Іванович (“Чикаленко”; 1924, с. Салашка Бродівського р-ну Львівської обл. – 13.08.1948, в лісі біля с. Боратин Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. Інформатор СБ кущового проводу ОУН. Загинув під час облави.

Смик Олексій Васильович (“Рос”, “Темний”, “58”, “33”; 3.03.1920, с. Пониковиця Бродівського р-ну Львівської обл. – 22.04.1952, с. Ожидів Буського р-ну Львівської обл.). Освіта – 7 класів народної школи. Заступник референта СБ Пониковицького районного проводу ОУН (?–08.1944), комендант боївки СБ Олеського районного проводу (08.1944–07.1945), референт СБ Олеського районного (07.1945 – поч. 1947), Бродівського надрайонного (поч. 1947 – 11.1950) проводів ОУН, стрелець боївки СБ Бродівського надрайонного проводу ОУН (11.1950 – весна 1951), керівник Олеського районного проводу ОУН (літо 1951 – 22.04.1952). Загинув внаслідок зради, в будинку, оточеному військами МДБ.

Смуток Петро Дмитрович (“Аркан”, “Чорноморський”; 8.07.1923, с. Ражнів Бродівського р-ну Львівської обл. – 15.06.1947, в лісі біля с. Черниця Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – незакінчена середня. Закінчив Ражнівську народну школу та екстерном семирічну школу у Бродях. Активний член товариств “Луг” та “Просвіта”. Член ОУН із кінця 1930-х років. У часи німецької окупації пройшов санітарний вишкіл, а відтак 10-денний теоретичний по лінії СБ. Стаж роботи у СБ – 3 роки. Стрелець боївки СБ Бродівського повітового (весна 1944 – 08.1944), а відтак – Пониковицького районного (08.1944 – осінь 1944) проводів ОУН, референт СБ Підкаміньського районного проводу ОУН (осінь 1944 – 06.1947). Зверхники характеризували як бойового та працюючого есбіста. Загинув, підірвавшись на міні. Хорунжий СБ (6.06.1948, посмертно) з датою старшинства 15.06.1947 р.

Стародуб Іван Миколайович (“Остап”, “Щирба”; 1920, с. Грималівка Бродівського р-ну Львівської обл. – 7.04.1946, с. Загатка Радеківського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 4 класи народної школи. Юнак ОУН із 1939 р., член ОУН від 1941 р. Стрелець боївки СБ Бродівського повітового проводу ОУН (?–08.1944), референт СБ Бродівського районного проводу ОУН (08.1944–04.1946). Загинув під час спроби прорватися з оточеної кривки.

Ходай Дмитро Степанович (“Антон”, “Білий”, “Бойчук”, “Микола”, “Риба”, “Тиса”; 1912, с. Княжпіль Старосамбірського р-ну Львівської обл. – 11.05.1954, с. Княжпіль Старосамбірського р-ну Львівської обл.). Член ОУН із 1929 р. На нелегальному становищі з 1943 р. До 1947 р. діяв на території Закарпаття, а відтак перейшов на територію України й очолював Хирівський районний провід ОУН. Референт СБ (весна 1950 – 05.1951), керівник (05.1951–05.1954) Золочівського районного проводу ОУН. Навесні 1954 р. із бойовиком Василем Квасницею (“Юрком”) вирушив до рідного села, де й загинув у бою з оперативною групою МДБ. Наказом керівника Золочівського окружного проводу ОУН ч. 1/52 від 5.08.1952 р. відзначений Бронзовим хрестом бойової заслуги.

Хома Ярослав Володимирович (“Чабан”; ?, с. Задвір'я Буського р-ну Львівської обл. – 20.04.1947, с. Куровичі Золочівського р-ну Львівської обл.). У підпіллі з весни 1944 р. Комендант районної боївки жандармерії (1944), а відтак – співпрацівник повітового жандармериста (1944 – весна 1945), референт СБ Пониковицького (весна 1945 – весна 1946) та Глинянського (весна 1946 – 04.1947) районних проводів ОУН.

Шеремета Михайло Васильович (“Могила”, “Циган”, “50”; 26.10.1923, с. Нем'яч Бродівського р-ну Львівської обл. – 16.03.1952, с. Бордуляки Бродівського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – 5 класів народної школи. Член товариства “Просвіта”. Член ОУН із 1940 р. Станичний с. Нем'яч (1941–1943), стрелець відділу УНС (осінь 1943 – весна 1944), а відтак сотні УПА “Дружинники” (весна–осінь 1944), кушовий провідник ОУН на Підкарпатті (осінь 1944 – літо 1945), комендант боївки СБ Підкарпатського районного проводу ОУН (літо 1945 – весна 1948). Референт СБ Підкарпатського (весна–літо 1948), Олеського (літо 1948 – літо 1949) та Бродівського (літо 1949 – 03.1952) районних проводів ОУН. Із серпня 1950 р. одночасно виконував функції керівника Бродівського районного проводу ОУН. Загинув під час облави в палаючому будинку.

Шипула Омелян Петрович (“Хвиля”, “Чорний”; 1918, м. Золочів Львівської обл. – 16.01.1946, в лісі біля с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл.). Освіта – 7 класів народної школи та рік торгівельних курсів. За фахом – муляр. Активний член легальних українських товариств “Просвіта”, “Сокіл”, “Русалка”. Член ОУН із 1940 р. У 1939 р. заарештований польською поліцією і утримувався під вартою два місяці. Із приходом більшовиків у 1939 р. вступив до сторожі в Золочеві. Заарештований Золочівським РВ НКВС, а навесні 1941 р. разом з іншими в'язнями вивезений до Бердичівської тюрми, звідки йому під час бомбардування вдалося втекти і повернутися в рідні терени. Працює продавцем у Львові в Народній торгівлі, а відтак повертається до Золочева, де працює в Українському банку. Влітку 1944 р. виїжджає до Самбора, де вступає в УПА. У кінці 1944 р. повернувся в рідні терени. Стрелець боївки СБ Золочівського районного (кін. 1944–1945), а

відтак Золочівського окружного (1945–01.1946) проводів ОУН. Загинув внаслідок більшовицької провокації під час облави у криївці.

Шунь Стах (“**Завзятий**”; 1925, с. Підгірці Бродівського р-ну Львівської обл. – 14.08.1948, в лісі біля с. Теребежі Буського р-ну Львівської обл.). Народився в селянській родині. Освіта – початкова. Член Юнацтва ОУН із 1942 р. Стрілець сотні УПА “Непоборні” (1944 – осінь 1945), звільнений до місцевого куща, де працював інформатором СБ (осінь 1945 – 08.1948). Загинув під час наскоку облавників на місце постою куща.

Mykhaylo Romanyuk. Structure and staff of the Security Service Department of the OUN’s Zolochiv county leadership

The article examines structure of the Secret Service within Zolochiv county (okruh) leadership. It analyses the main principles of its activities. It establishes Secret Service leaders in the county, its raions and supra-raions (nadraion), provides deciphered pseudonyms and code names.

Key words: the Secret Service, the OUN, the Secret Service employee (referent), detachment commander, undercover activities, organizational structure.

Михаил Романюк. Структура и личный состав референтуры СБ Золочевского окружного провода ОУН

Раскрыта структура референтуры СБ Золочевского окружного провода, проанализированы основные принципы ее деятельности, установлено руководящий состав СБ окружного, надрайонного и районного уровней, расшифровано ключевые псевдонимы и криптонимы.

Ключевые слова: СБ, ОУН, референт, комендант отряда, агентурная деятельность, организационная структура.